

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

IM. BRONISŁAWA CZECHA

W KRAKOWIE

ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO KOSTARYKI

Jędrzej Antoszewski

SUM TiR, gr. T1

Nr indeksu : 38214

Rok 2010

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
ROZDZIAŁ I – Kostaryka – podstawowe informacje.....	5
1.1 Wprowadzenie	5
1.1.1 Położenie	5
1.1.2 Historia	6
1.1.3 Ludność	6
1.1.4 Gospodarka.....	7
1.1.5 Ustrój	8
1.2 Warunki rozwoju turystyki	10
1.2.1 Warunki naturalne	10
1.2.2 Dostępność komunikacyjna	12
1.2.3 Regiony koncentracji ruchu turystycznego	13
1.2.4 Atrakcje turystyczne.....	14
ROZDZIAŁ II – Rynek recepcji turystycznej.....	20
2.1. Rynek Kostaryki jako część regionu amerykańskiego w międzynarodowym ruchu turystycznym.....	20
2.2 Kierunki, z których przyjeżdżają turyści zagraniczni	22
2.3 Sezonowość	24
2.4 Profil turystów.....	24
2.5 Odwiedzane regiony.....	26
2.6 Cele przyjazdów	27
2.7 Środki lokomocji.....	28
2.8 Długość pobytu	29
2.9 Miejsca zakwaterowania.....	30
2.10 Dochody z turystyki przyjazdowej.....	31
ROZDZIAŁ III – Rynek emisji turystycznej	33
3.1 Liczba i kierunki zagranicznych wyjazdów turystycznych	33
3.2 profil turystów.....	34
3.3 Cele wyjazdów	37
3.4 Miejsca recepcji turystyki krajowej	39
3.5 Inne informacje	39
ROZDZIAŁ IV – Znaczenie rynku turystycznego Kostaryki dla Polski	40

PODSUMOWANIE.....	42
BIBLIOGRAFIA	43
SPIS TABEL	44
SPIS RYCIN.....	44
SPIS WYKRESÓW	44

WSTĘP

Niniejsza praca ma na celu analizę rynku turystycznego Kostaryki. Kraj ten nie jest zbyt popularnym kierunkiem wyjazdów Polaków, ale z pewnością jest krajem, który może zaoferować przybyszowi wiele ciekawych miejsc i interesującej kultury. Pod każdym względem jest to wyjątkowe miejsce na mapie Ameryki Środkowej. Przede wszystkim jest to państwo zamieszkiwane przez największy odsetek ludności białej w całym regionie, państwo, które jako pierwszy na świecie zlikwidowało swoją armię, państwo o najstarszej konstytucji w Ameryce Środkowej, państwo, o najwyższym standardzie życiowym w regionie. Jednak to co stanowi o wielkiej atrakcyjności Kostaryki jest jej przyroda.

Poszukując kraju do analizy kierowałem się tym, aby nie był to zbyt popularny kraj wśród Polaków, a jednocześnie kraj, który może zaoferować turystom coś nietypowego – nie tylko leżenie pod palmami na plaży. Decyzja o wyborze Kostaryki zapadła po Festiwalu Podróżników Trzy Żywioty w Krakowie, na którym zaprezentowany został film „S.O.S. Ziemia” z przepięknymi krajobrazami i wulkanami Kostaryki.

Praca podzielona została na cztery rozdziały. Pierwszy z nich poświęcony jest ogólnej prezentacji kraju – jego położenia, ludności, historii, gospodarki, ustroju, warunków naturalnych, dostępności komunikacyjnej oraz prezentacji najważniejszych regionów koncentracji ruchu turystycznego oraz zapoznania z najciekawszymi atrakcjami turystycznymi. Drugi rozdział poświęcony został analizie rynku turystycznego Kostaryki i miejsca recepcji turystycznej. W rozdziale tym zawarte zostały takie informacje jak liczba i kierunki przyjazdów turystów do tego kraju, profile turystów, cele przyjazdów, sposoby podróżowania do Kostaryki czy dochody z turystyki. Kolejny rozdział zawiera informacje o Kostaryce jako rynku emisji turystycznej. Ostatni rozdział koncentruje się na znaczeniu rynku turystycznego Kostaryki dla Polski.

Podczas pisania niniejszej pracy bardzo przydatne okazały się raporty Kostarykańskiego Instytutu Turystyki, raport UNWTO Tourism Highlights 2009 Edition, przewodnik po Kostaryce autorstwa Marioli Palcewicz oraz encyklopedie omawiające Amerykę Środkową. Bardzo interesującym źródłem praktycznych informacji okazała się także strona internetowa www.kostaryka.org, której autor, Rafał Cezary Piechociński, jest prawdziwym pasjonatem Kostaryki. Korzystałem także z innych portali podróżniczych poruszających tematykę tego kraju.

ROZDZIAŁ I

KOSTARYKA – PODSTAWOWE INFORMACJE

1.1 WPROWADZENIE

W niniejszym rozdziale zostaną podane podstawowe informacje dotyczące Kostaryki. Począwszy od położenia przez historię, informacje o ludności, gospodarce, ustroju, a na informacjach o transporcie i naturalnych uwarunkowaniach rozwoju turystyki kończąc. Ten rozdział ma na celu zaznajomienie z ogólną charakterystyką Kostaryki, aby na tym tle przeprowadzić analizę rynku turystycznego tego kraju.

1.1.1 POŁOŻENIE ¹

Kostaryka to niewielki kraj położony na przesmyku Ameryki Środkowej. Kraj ten oblewają wody dwóch akwenów – od zachodu jest to Ocean Spokojny, od wschodu Morze Karaibskie. Od północy graniczy z Nikaraguą, a od południa z Panamą. Powierzchnia tego kraju jest ponad sześciokrotnie mniejsza niż powierzchnia Polski i wynosi 51 100 km². Lądowe granice mają 639 km długości, natomiast granice morskie są dwukrotnie dłuższe (1290 km). Stolicą Kostaryki jest San Jose, a językiem urzędowym jest język hiszpański, jednak używany jest także język kreolski.

Ryc. 1 Położenie Kostaryki w rejonie Ameryki Środkowej

Źródło: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cs.html>

¹ Długosz Z., *Ameryka Północna i Środkowa Tom III; Encyklopedia Geograficzno-Turystyczna*, Wyd. SMS, Bochnia-Kraków, 2005, s. 130

1.1.2 HISTORIA^{2,3}

Nazwa kraju (z hiszp. Costa Rica) oznacza „bogate wybrzeże”. Powstanie tej nazwy jest związane z czwartą podróżą Krzysztofa Kolumba do Ameryki w 1502 r. Istnieje legenda, według której pierwszymi słowami jakie wypowiedział odkrywca po dobieciu do wybrzeży tego zakątka świata, były właśnie słowa *costa rica*. Ciekawostką jest informacja, że Kolumb docierając do wybrzeży był przekonany, że dotarł do legendarnej krainy złota.

Pierwsi mieszkańcy na tych terenach pojawili się ok. 10000 lat p.n.e. Były to głównie ludy myśliwsko-zbieracze, które z czasem zaczęły się osiedlać i uprawiać ziemię. Przed przybyciem Europejczyków, na obszarze współczesnej Kostaryki, pomiędzy 750 a 1500 r. rozwijały się kultury miejscowych Indian. Po odkryciu tego miejsca przez Kolumba, nastąpił podbój tych ziem. Kolonizacja Kostaryki nie była tak krwawa jak w innych regionach Nowego Świata. Kostaryka stosunkowo łatwo została podbita ze względu na brak indiańskiego imperium oraz w wyniku zabójczych dla tubylców zarazków ospy przywiezionych przez Hiszpanów z Europy. Jednak jak się szybko okazało tereny te nie były tak atrakcyjną dla Hiszpanów jak początkowo sądzono. Dlatego na dłuższy czas zapomniano o tych terenach. Dopiero po sześćdziesięciu latach Kostaryka została ostatecznie skolonizowana. W kolejnych wiekach dochodziło do powstań Indian, które to doprowadziły do prawie całkowitego ich wyniszczenia. Kostaryka uzyskała niepodległość w 1821 r., podobnie jak inne republiki tego regionu. W latach 1823-1838 tworzyła Zjednoczone Prowincje Ameryki Środkowej. Dzisiaj kraj jest republiką konstytucyjną.

1.1.3 LUDNOŚĆ⁴

Kostarykę zamieszkuje 4.253.877 osób. Ludność tego kraju stanowi swoisty wyjątek w regionie. W związku z różnymi zawirowaniami historycznymi, dominującą ludnością jest ludność biała, która stanowi 87% społeczeństwa. Pozostałą część stanowią Metysi (6%), Murzyni i Mulaci (4%), Indianie (1%), Chińczycy (1%) oraz osoby innego

² Palcewicz M., *Kostaryka: Eden Ameryki Środkowej*, Wydawnictwo Turystyczne, Kraków 2006, s.1,6-7

³ Długosz Z., *Ameryka Północna i Środkowa Tom III; Encyklopedia Geograficzno-Turystyczna*, Wyd. SMS, Bochnia-Kraków, 2005, s. 131

⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cs.html> (data odczytu 9.04.2010 r.)

pochodzenia (1%). Rdzennych mieszkańców Kostaryki nazywa się *ticos*. Co ciekawe, Kostarykańczycy mówią o sobie, że są potomkami nie Kolumba, nie konkwistadorów, lecz piratów. W Kostaryce żyje duża część mieszkańców Europy Środkowej w tym liczna grupa Polaków, Niemców i Żydów.

Społeczeństwo Kostaryki jest bardzo młode. Średnia wieku wynosi 27,5 lat. Przyrost naturalny wynosi 13,9‰ (2006 r.) i ma tendencję malejącą. Średnia długość życia w tym kraju wynosi 77,5 lat. 63% ludności Kostaryki mieszka w miastach. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 83 osoby na km². Kostaryka posiada aż 96% społeczeństwa potrafiącego czytać i pisać co stanowi pierwsze miejsce w regionie, kładąc jednocześnie duży nacisk na edukację i rozwój, czego przykładem są liczne szkoły w nawet najmniejszych miasteczkach w państwie.

Religią dominującą jest katolicyzm (76,3%). Żyją tu także ewangelicy (13,7 %), świadkowie Jehowy (1,3 %), inni protestanci (0,7 %), wyznający inne religie (4,8%) oraz bezwyznaniowcy (3,2 %).

1.1.4 GOSPODARKA^{5,6}

Podstawą Kostaryki są usługi, które dostarczają 62,1% wartości PKB (2007). W usługach prym wiodą zwłaszcza turystyka oraz usługi bankowe. Kostaryka należy do najbardziej zrównoważonych gospodarczo krajów Ameryki Środkowej. Produkt krajowy brutto wg parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca wynosi 10,752 dolarów USA (2008). W 2009 bezrobocie kształtowało się na poziomie 6,4%, a stopa inflacji wynosiła 8,3%. Walutą obowiązującą w Kostaryce jest colon. 1 colon kostarykański (CRS) składa się ze 100 centimos.

Przemysł zatrudnia 23% czynnych zawodowo i dostarcza ok. 30% wartości PKB z czego 1% przypada na górnictwo. Wydobywa się niewielkie ilości złota, srebra, rud manganu oraz ropę naftową. Produkcja energii elektrycznej opiera się głównie o technologie ekologiczne. Ok. 90% energii produkowanej jest w elektrowniach wodnych. Pozostałe gałęzie przemysłu tworzą przede wszystkim przemysł spożywczy, włókienniczy,

⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cs.html> (data odczytu 9.04.2010 r.)

⁶ Długosz Z., *Ameryka Północna i Środkowa Tom III; Encyklopedia Geograficzno-Turystyczna*, Wyd. SMS, Bochnia-Kraków, 2005, s. 132

odzieżowy, cementowy, drzewny, papierniczy, tytoniowy, chemiczny (nawozy sztuczne, farmaceutyki, środki czyszczące). W Kostaryce ulokowała jedną ze swoich fabryk firma Intel, produkująca mikroprocesory komputerowe.

Najniższy udział w wytworzeniu wartości PKB ma rolnictwo (8,6%), nastawione głównie na produkcję eksportową. Użytki rolne zajmują 58% powierzchni kraju. Największym bogactwem rolnictwa są żyzne, wulkaniczne gleby wyżyn i gór, na terenach, których to uprawia się głównie owoce kawy. Liczne nizinne tereny bagniste sprzyjają uprawie owoców tropikalnych, takich jak banany czy cytrusy oraz ryżu, kukurydzy, fasoli, ziemniaków i cukru z trzciny cukrowej. Istotną rolę odgrywają także hodowla bydła. Wymienione produkty produkowane są głównie na cele eksportowe.

W Kostaryce utrzymuje się ujemny bilans handlowy. Więcej produktów jest importowanych niż eksportowanych. Do najważniejszych towarów eksportowych zaliczyć można ananasy, tytoń, mikroprocesory, a przede wszystkim kawę oraz banany. To właśnie z Kostaryki pochodzą banany firmowane przez takie kompanie jak Dole czy Chiquita. Kostaryka jest drugim na świecie, po Ekwadorze, eksporterem bananów- rocznie eksportowanych jest ok. 50 milionów skrzynek bananów.

Znaczny udział w PKB odgrywa turystyka, ale więcej o tym w drugim rozdziale niniejszej pracy.

1.1.5 USTRÓJ⁷

Kostaryka jest republiką prezydencką. Posiada konstytucję z 1949 roku. Głową państwa jest prezydent, wybierany w wyborach powszechnych na 4-letnią kadencję. Prezydent nie ma prawa reelekcji. Prezydent powołuje rząd i jest jego szefem, jest też naczelnym dowódcą sił publicznych. Obecnie stanowisko prezydenta obejmuje Laura Chinchilla, wybrana w wyborach w 2010 r. Władza ustawodawcza należy do jednoizbowego Zgromadzenia Ustawodawczego, wybieranego w wyborach powszechnych na 4-letnią kadencję. Władzę wykonawczą sprawuje prezydent i odpowiedzialny przed nim rząd.

Flaga Kostaryki składa się z pięciu poziomych pasów. Jej kolory zostały zainspirowane barwami flagi francuskiej. Wymieniając od góry są to: niebieski (niebo),

⁷ <http://www.kostaryka.org/> (data odczytu 9.04.2010 r.)

biały (czystość), czerwony (krew za demokrację), biały (sprawiedliwość) i ponownie niebieski (oceany). Pas czerwony jest podwójnej szerokości. Flaga została zatwierdzona 29 września 1848 roku. Pierwszy raz flaga wywieszona została 12 listopada 1848 roku w Parku Centralnym w San Jose.

Herb Kostaryki wielokrotnie zmieniał swój wygląd, w kolejnych okresach były dodawane do niego kolejne elementy. Herb został zatwierdzony w 1848 roku. W roku 1906 zmieniono na nim elementy wojenne na pokojowe. W 1964 roku dodano dodatkowe dwie gwiazdki, a w 1999 dym na czubkach wulkanów.

Herb przedstawia trzy zielone góry (wulkany) (symbolizują trzy najważniejsze pasma górskie kraju). Po obu ich stronach zalegają niebieskie wody obu oceanów. Płyną po nich dwa statki handlowe. Na horyzoncie, na błękitnym niebie umieszczone jest wschodzące słońce oraz siedem ułożonych półkół gwiazd (symbol 7 prowincji kraju). Górna część herbu zakończona jest niebieską wstęgą ze srebrnym napisem "Ameryka Środkowa". Druga, biała wstęga ze złotym napisem "Republika Kostaryki" otoczona jest liśćmi. Całość herbu ujęta jest w złotej oprawie z małymi kulkami po bokach, symbolizującymi ziarna kawy.

Ryc.2 Flaga i herb Kostaryki

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Kostaryka>

Muzyka do hymnu narodowego skomponowana została w 1852 roku. Powstała pod wpływem nagłej potrzeby, bowiem Kostaryka spodziewała się wizyty znaczących przedstawicieli Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, którzy mieli przybyć do niej statkiem parowym. Jako część ceremonii powitalnej, miały być odegrane hymny państwowe. Problemem był brak oficjalnego hymnu Kostaryki. Dlatego jeden z ministrów zlecił stworzenie do niego muzyki. Słowa hymnu były zmieniane czterokrotnie.

Ostatecznie słowa napisane zostały dopiero w 1903 roku, w wyniku rozpisanego konkursu. Oficjalnie hymn Kostaryki uznano dopiero w 1949 roku.

1.2 WARUNKI ROZWOJU TURYSTYKI

1.2.1 WARUNKI NATURALNE^{8,9}

Kostaryka jest krajem wyżynno-górskim. Większą część obszaru kraju zajmuje system gór Kordylarów czynnymi i wygasłymi wulkanami. Występowanie wulkanów spowodowane jest położeniem w strefie aktywnej sejsmicznej. Główną oś kraju tworzą trzy pasma górskie. Są to : Cordillera de Guanacaste - w północnej części kraju, Cordillera Central- w środkowej części oraz Cordillera Talamanca na południu. Najwyższym szczytem kraju jest Chirupó Grande o wysokości 3820 m. n.p.m. W środkowej części górskiego obszaru leży rozległa kotlina Meseta Central wznosząca się na wysokości 800 – 1600 m. n.p.m. oraz Wyżyna Cartago (1400 m. n.p.m.) Obszary nizinne występują przeważnie w północnej części kraju oraz wzdłuż wybrzeży. Niziny północne wchodziły w skład wschodniej części Niziny Nikaraguańskiej. Linia brzegowa Pacyfiku charakteryzuje się dużą liczbą półwyspów, zatok i wysp. Natomiast wybrzeże karaibskie jest silnie zabagnione i lagunowe. Kostaryka pokryta jest gęstą siecią rzeczną. Największą z nich jest graniczna (z Nikaragwą) rzeka San Juan. Jednak rzeki w kraju są krótkie i o znacznym spadku. Najdłuższa rzeka ma 200 km długości. Na terenie Kostaryki nie występują większe jeziora. Najpopularniejszym jeziorem jest Arenal.

⁸ Warszńska J., *Geografia turystyczna świata*. Cz. 2, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 316-317

⁹ Długosz Z., *Ameryka Północna i Środkowa Tom III; Encyklopedia Geograficzno-Turystyczna*, Wyd. SMS, Bochnia-Kraków, 2005, s. 130-131

Ryc. 3 Mapa fizyczna Kostaryki

Źródło : <http://www.wildland.com/trips/centralamerica/images/costa-rica-map.jpg>

Kostaryka leży w strefie klimatu równikowego, w większości kraju w odmianie wybitnie wilgotnej. W środkowej części obszaru Kostaryki klimat jest łagodzony przez wysokie góry. Roczne opady wahają się od 1500-2000 mm na wybrzeżach do 5000 mm w pozostałych częściach kraju. Średnie temperatury wynoszą 20-31°C. Uzależnione jest to od miejsca i wysokości nad poziomem morza.

W 1994 roku magazyn National Geography uznał kostarykańskie miasteczko Atenas za miejsce o najbardziej perfekcyjnym klimacie na świecie. Dzięki łagodnym warunkom klimatycznym panującym we wnętrzu kraju nazywana jest "krajem wiecznej wiosny"¹⁰.

W Kostaryce są dwie pory roku. Lato (pora sucha) trwa od grudnia do kwietnia, a zima (pora deszczowa) od maja do listopada. Ze względu na położenie geograficzne słońce wschodzi tu przez cały rok ok. 5 rano, zaś zachodzi ok. godziny 18.

Największym magnesem przyciągającym turystów do Kostaryki jest jej przyroda. Na obszarze kraju dominują wiecznie zielone lasy równikowe. Im wyżej są one położone tym bardziej zmieniają swój charakter na bardziej suchy, a w najwyższych partiach gór zaczyna dominować roślinność trawiasta. Specyficznym ekosystemem tu występującym jest las mgielny, nad którym przez cały czas utrzymują się mgły. Ponadto część kraju porasta

¹⁰ Piechociński R.C., *Prowincja Alajuela*, <http://www.kostaryka.org/8888/alajuela8.htm> (data odczytu 09.04.2010)

roślinność sawannowa i lasy parkowe. Ujścia rzek często porasta las namorzynowy. Na terenach Kostaryki rozpoznano ponad 10 tysięcy gatunków roślin, co stanowi 4 % wszystkich gatunków roślin na świecie.

Nie tylko flora przyciąga do Kostaryki turystów, ale również bogactwo fauny. Kraj ten „zamieszkuje” 160 gatunków płazów, 215 gatunków gadów, 848 gatunków ptaków, 35 tysięcy gatunków insektów, 237 gatunków ssaków, a także 130 gatunków ryb.

„Ze względu na swoją różnorodność zarówno wśród flory jak i fauny Kostaryka nazywana jest Ogrodem Zoologicznym bez krat. Posiada jeden z najbardziej progresywnych systemów parków narodowych na świecie. W jej granicach znajdują się reprezentanci gatunków roślin i zwierząt z obu Ameryk, oraz gatunki typowo endemiczne. Kostaryka utworzyła system parków narodowych w 1970 roku. Totalny areał powierzchni przeznaczonej pod ochronę wynosi 27 % terytorium kraju i jest rekordem na skalę światową. Składają się na to parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты biologiczne, rezerваты leśne oraz inne rodzaje stref ochronnych. Kostaryka posiada 20 parków narodowych, 9 parków krajobrazowych, 13 rezerwatów biologicznych, 12 rezerwatów leśnych, 1 pomnik narodowy i 25 stref ochronnych. Zamieszkuje je 75 % gatunków kostarykańskiej fauny i flory. W granicach Kostaryki żyje się więcej ptaków niż w Ameryce Północnej, Europie i Australii osobno wziętych. Mówi się też, że na jednym drzewie znajduje się więcej chrząszczy niż na jego odpowiedniku w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych.”¹¹

1.2.2 DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA¹²

Kostaryka szczyci się najlepiej rozwiniętą siecią komunikacyjną. Dominuje tu transport samochodowy. Długość dróg kołowych wynosi 35.330 km. Najważniejszą arterią jest Droga Panamerykańska biegnąca z północy na południowy zachód kraju. Mimo znacznej długości drogowych szlaków komunikacyjnych tylko 8621 km jest wyasfaltowanych. Pozostałe prawie 27.000 km stanowią drogi gruntowe.

¹¹ Piechociński R.C., *Parki Narodowe – informacje ogólne*, <http://www.kostaryka.org/2222/ogolne8.htm> (data odczytu 09.04.2010)

¹² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cs.html> (data odczytu 9.04.2010 r.)

Od 2008 roku w Kostaryce nie funkcjonuje transport kolejowy. Przed jego likwidacją w kraju było 278 km torów. We wcześniejszych latach systematycznie ograniczano ilość połączeń kolejowych, które i tak nie odgrywały znaczącej roli w transporcie.

Wzdłuż linii brzegowej znajdują się liczne porty morskie. Do najważniejszych należą Puntarenas, Golfito, Caldera leżące nad Oceanem Spokojnym oraz Limón–Main na wschodnim wybrzeżu. Łącznie długość szlaków wodnych wynosi 730 km.

Bardzo istotnym z punktu widzenia turystyki jest oczywiście transport lotniczy. Na terenie Kostaryki znajduje się 151 lotnisk. Zdecydowana większość z nich nie ma nawet betonowego lub asfaltowego pasa startowego, dlatego używane są tylko do lotów lokalnych. Na terenie kraju znajdują się dwa główne porty lotnicze, które obsługują turystów. Są to Juan Santamaría koło San Jose oraz port lotniczy w Limón. Z Polski nie ma bezpośrednich połączeń do Kostaryki. Najczęściej podróż odbywa się z przesiadką w jednym z dużych portów lotniczych Europy, a następnie z przesiadką tranzytową w Stanach Zjednoczonych (najczęściej jest to Miami). Wymaga to jednak posiadania wizy tranzytowej na terytorium USA, co jest z pewnością sporym utrudnieniem w planowaniu wyjazdów do Kostaryki.

1.2.3 REGIONY KONCENTRACJI RUCHU TURYSTYCZNEGO^{13,14}

Na terenie Kostaryki można wyróżnić dwa główne rejony, w których koncentruje się ruch turystyczny. Pierwszy z nich to rejon obejmujący stolicę kraju i jej okolice. Jest to rejon Meseta Central wraz z sąsiadującą z nim wyżyną Cartago. Obszar ten położony jest w środkowej części kraju i przyciąga turystów wulkanicznymi krajobrazami. Drugim rejonem, wybieranym najczęściej przez osoby, które pragną wypoczynku, jest wybrzeże Pacyfiku, z pięknymi plażami i zatokami. Rozwój tego rejonu nastąpił w latach 70-tych ubiegłego wieku, kiedy to zaczęto intensywnie rozbudowywać infrastrukturę turystyczną. Najpopularniejszym kąpieliskiem zachodniego wybrzeża stało się Puntarenas położone nad

¹³ Długosz Z., *Ameryka Północna i Środkowa Tom III; Encyklopedia Geograficzno-Turystyczna*, Wyd. SMS, Bochnia-Kraków, 2005, s. 132-133

¹⁴ Kruczek Z., *Geografia atrakcji turystycznych, Kraje pozaeuropejskie*, Proksenia, Kraków, 2008, s. 107-108

zatoką Nicoya. Luksusowe hotele, pola golfowe i inne obiekty rekreacyjne sprawiły, że ten kurort porównywany jest do Acapulco w Meksyku.

Poza tymi dwoma rejonami ruch turystyczny koncentruje się także w parkach narodowych, szczególnie tych w Cordillera de Talamanca, które są wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury i Natury UNESCO.

Ryc. 4 Mapa regionów turystycznych w Kostaryce

Źródło: <http://www.visitcostarica.com/ict/backoffice/treeDoc/files/Capitulo3.pdf> (data odczytu 7.04.2010 r.)

1.2.4 ATRAKCJE TURYSTYCZNE^{15,16}

Kostaryka podzielona jest na siedem prowincji. Atrakcje turystyczne zostaną opisane według ich lokalizacji w poszczególnych prowincjach. Prowincje te nie pokrywają się w całości z regionami turystycznymi zaprezentowanymi na mapie 3.

Ryc. 5 Mapa prowincji Kostaryki

Źródło: <http://www.kostaryka.org/>

¹⁵ <http://www.kostaryka.org/> (data odczytu 7.04.2010 r.)

¹⁶ Palcewicz M., *Kostaryka: Eden Ameryki Środkowej*, Wydawnictwo Turystyczne, Kraków 2006, s.20-41

Prowincja Guanacaste

Prowincja Guanacaste została przyłączona do Kostaryki w 1824 r. z Nikaragui. Jej nazwa oznacza "miejsce z uszatymi drzewami". Stolicą prowincji jest Liberia. Jest to najbardziej suche miejsce w kraju, dlatego często bywa nazywana "kawałkiem Afryki w Kostaryce". Turystów przyciąga tu przede wszystkim bogaty folklor oraz doskonałe warunki do uprawiania sportów wodnych.

Do największych atrakcji tego miejsca zaliczyć trzeba przede wszystkim największe sztuczne jezioro Ameryki Środkowej – jezioro Arenal. W okresie od listopada do maja wieją tam silne wiatry. Z tego powodu miłośnicy nart wodnych, surfing i windsurfingu uważają je za najlepsze miejsce do uprawiania tych dyscyplin na świecie.

Ryc. 6 Jezioro Arenal

Źródło: [http://pl.wikipedia.org/wiki/Arenal_\(jezioro\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Arenal_(jezioro))

Stolica regionu Guanacaste kusi turystów pięknymi białymi domami z czasów kolonialnych, dzięki którym uzyskała przydomek "białego miasta". Jedną z większych atrakcji miasta jest biały kościół, a także Muzeum Kowboi. Liberia jest również dobrym miejscem do zwiedzenia jednych z piękniejszych Parków Narodowych Kostaryki. Można

odwiedzić Parku Rincon de la Vieja, gdzie znajdują się kratery wulkanów oraz też liczne małe wodospady, czy też Park Narodowy Santa Rosa.

Oczywiście w tej prowincji można także błogo wypoczywać na plażach. Do najciekawszych propozycji można zaliczyć Playa Conchal (plaża muszlowa) – jest jedyną w Kostaryce różową plażę której podłoże składa się z rozkruszonych odłamków muszli, czy Playa Del Coco (plaża kokosowa), na której co roku odbywają się regaty.

Prowincja Alajuela

Najważniejszą atrakcją tego regionu są wulkany. Do najczęściej odwiedzanych miejsc tego regionu należą Park Narodowy Wulkanu Poás oraz Park Narodowy Wulkanu Arenal. Ten drugi to najbardziej aktywny wulkan na Kostaryce. Ten liczący 1.633 m. n.p.m. wulkan o wyglądzie prawie idealnego stożka często daje znać o sobie. Nad jego wierzchołkiem unoszą się kolorowe chmury gazów w kształcie grzyba, co niewątpliwie, wraz z groźnymi pomrukami dochodzącymi z wnętrza góry, stanowi ogromną atrakcję dla turystów. W okolicy wulkanów zobaczyć można także 70 metrowy Wodospad la Fortuna i gorące źródła Tobacon.

Ryc. 7 Wulkan Arenal

Źródło: <http://www.guiascostarica.com/images/cr502.htm>

Ciekawą propozycją dla turystów odwiedzających ten region jest miejscowość Grecia uznana za najczystsza w Ameryce Łacińskiej. Główną atrakcją miejscowości jest pomalowany na czerwono metalowy kościół, który przybył do Kostaryki aż z Belgii, chociaż podobno przez przypadek, bo miał trafić do Grecji.

Innymi atrakcjami są farma motyli w La Guascima Abajo i Dziki rezerwat La Paz.

Prowincja Hereida

Ta niewielka prowincja oferuje turystom przede wszystkim możliwość obserwacji ptaków w ich naturalnym środowisku. Oczywiście także tutaj znajduje się reprezentant wulkanów-Wulkan Barva, który jest najstarszym geologicznie wulkanem w Kostaryce. Wulkanolodzy spekulują, iż mimo, że od wielu lat milczał, wkrótce może dać o sobie znać. Ponadto w prowincji można znaleźć wiele małych pokolonialnych miasteczek z oryginalną architekturą z tamtych czasów. Wśród tych miasteczek wyróżnia się San Rafael de Heredia, słynąca z procesji wielkanocnych i największego gotyckiego kościoła w Ameryce Środkowej, którego fronton przypomina paryską katedrę Notre Dame. Jednak najsłynniejszą atrakcją prowincji jest najpopularniejszy wodospad Kostaryki. Wodospad La Paz (nazwa oznacza Pokój) tworzy rzeka o tej samej nazwie. Sąsiaduje z czterema innymi wodospadami wchodzącymi w skład Ogrodu Wodospadów. Duże znaczenie dla atrakcyjności ma to, że jest on jednym z nielicznych wodospadów, gdzie można wejść pomiędzy ścianę skały, a spadającą wodę.

Prowincja Limón

Limón jest najsłabiej zaludnioną prowincją Kostaryki. Większość terenu porasta dżungla oraz pokrywają niziny. Jednocześnie znaczna część prowincji jest objęta ochroną. Plaże tego regionu pokryte są białym i czarnym piaskiem. Jest to miejsce, które najczęściej wybierają turyści, którzy cenią sobie ciszę i spokój. To właśnie w tej prowincji znajdują się trzy najwyższe szczyty Kostaryki. Jeden ze szczytów jest jedynym miejscem w kraju, w którym można natknąć się na śnieżyce.

Niemniej jednak prowincja przyciąga turystów do miejscowości Limón, gdzie co roku odbywa się karnawał połączony z Dniem Kultury upamiętniającym wszystkie kostarykańskie tradycje. Na jednej z plaż w okolicy odbywają się co roku mistrzostwa w surfingu. Drugą miejscowością atrakcyjną dla turystów jest Puerto Viejo, gdzie znajduje się ogród botaniczny oraz tropikalna farma, gdzie można zapoznać się z procesami produkcji czekolady.

Na południu prowincji, na granicy z Panamą znajduje się Rezerwat górski Talamanca-La Amistad/Park Narodowy La Amistad wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Większą część rezerwatu, w którym zamieszkują cztery różne plemiona

indiańskie, porastają lasy tropikalne. Obszar ten jest miejscem ścisłej współpracy między Kostaryką i Panamą.

Prowincja Cartago

Prowincja ta jest obowiązkowa do odwiedzenia przez wszystkie osoby zainteresowane kulturą Kostaryki. To właśnie w mieście Cartago powstawała kostarykańska narodowość. Z tym miejscem związanych jest wiele wydarzeń historycznych. To tutaj , co roku, 2 sierpnia przybywają Kostarykańczycy w pielgrzymce, aby oddać cześć *La Negricie* – Dziewicy Los Angeles , która w XVII wieku objawiła się młodej wieśniaczce, a teraz jest patronką Kostaryki. Na peryferiach Cartago stworzony został Ogród Botaniczny Lankastera, który posiada bogatą hodowlę storczyków. Ogród przez cały rok pokryty jest kwitnącymi kwiatami.

Ryc. 8 Bazylika Los Angeles w Cartago

Źródło: http://www.islavenado.com/2008/03/basilica-de-los-angeles_29.html

Kolejną atrakcją tego regionu jest najwyższy wulkan Kostaryki – Irazu mierzący 3.432 m. n.p.m. W jego kraterze znajduje się oliwkowozielone jezioro. Co ciekawe jest to jedyny punkt w całej Ameryce, z którego widać oba oceany. Dolina Orosi to centrum regionu uprawy kawy. Można tu podziwiać plantacje kawy oraz spróbować miejscowych specjałów.

Osoby poszukujące mocnych wrażeń znajdą w Turrialba coś wartego ich uwagi. Miejscowość ta jest bazą wypadową do spływów kajakowych i na tratwach po górskich rzekach. Z tego powodu miejscowość nazywana bywa stolicą raftingu.

Prowincja San José

Najważniejsze atrakcje turystyczne tej prowincji zlokalizowane są w stolicy państwa. Założone w 1737r. miasto, zamieszkiwane jest przez milion osób i powszechnie uważane jest za najpiękniejszą stolicę Ameryki Środkowej. Turystów przyciągają typowo miejskie atrakcje – oryginalna architektura, interesujące położenie prawie u stóp wulkanu, bogata historia czy też liczne muzea oraz zabytki, a także kasyna, dyskoteki i restauracje. W San Jose tradycyjność miesza się z nowoczesnością.

Do ciekawszych obiektów stolicy, które należy zobaczyć, należą Teatr Melico Salazara, Teatr Narodowy, metalowy Budynek a także liczne muzea, często o oryginalnych nazwach (np. Muzeum Dzieci, Muzeum Złota, Muzeum Kryminologii, Muzeum Jadeitów).

Prowincja Puntarenas

Ostatnia z prowincji niczym nie ustępuje pozostałym. Jej największym magnesem przyciągającym turystów są długie piaszczyste plaże. To właśnie tutaj bardzo intensywnie rozwinął się masowy przemysł turystyczny. Do najpopularniejszych plaż tego regionu należą Zancudo, Pavones (słynąca z najdłuższych fal na świecie umożliwiających surfing), Esterillos, Hermosa, czy Dona Ana.

W tej prowincji położona jest także uważana za największą bezludną wyspę świata Wyspa Kokosowa, która jest oddalona od zachodniego wybrzeża Kostaryki o prawie 550 km. Wyspa jest wierzchołkiem podwodnego wulkanu, który na powierzchni porasta wiecznie zielony, tropikalny las. Tamtejsza przyroda stanowi olbrzymie bogactwo ekosystemu, kształtującego się na granicy lądu i morza. Wyspa otoczona jest rafami koralowymi. W przeszłości wyspa dzięki dogodnemu położeniu była bazą piratów i korsarzy. Przez niektórych uważana jest za legendarną wyspę skarbów. Od 1997 r. wyspa wpisana jest na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

ROZDZIAŁ II

RYNEK RECEPCJI TURYSTYCZNEJ

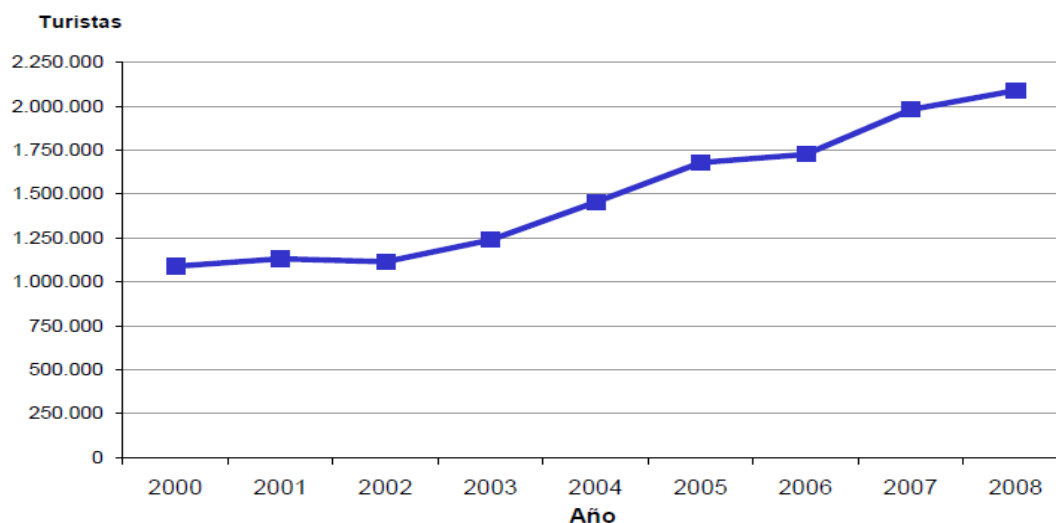
2.1. RYNEK KOSTARYKI JAKO CZĘŚĆ REGIONU AMERYKAŃSKIEGO W MIĘDZYNARODOWYM RUCHU TURYSTYCZNYM

Major destinations	Series ¹	International Tourist Arrivals				
		(1000)			Change (%)	
		2006	2007	2008*	07/06	08*/07
Americas		135,791	142,866	147,037	5.2	2.9
Argentina	TF	4,173	4,562	4,665	9.3	2.3
Aruba	TF	694	772	827	11.2	7.1
Bahamas	TF	1,601	1,528	1,463	-4.6	-4.2
Barbados	TF	563	575	568	2.1	-1.2
Bolivia	TF	521	573	594	9.9	3.7
Brazil	TF	5,017	5,026	5,050	0.2	0.5
Canada	TF	18,265	17,931	17,128	-1.8	-4.5
Chile	TF	2,253	2,507	2,699	11.3	7.7
Colombia	VF	1,053	1,195	1,222	13.5	2.2
Costa Rica	TF	1,725	1,980	2,089	14.8	5.5
Cuba	TF	2,150	2,119	2,316	-1.4	9.3
Dominican Rep.	TF	3,965	3,980	3,980	0.4	0.0
Ecuador	VF	841	937	1,005	11.5	7.2
El Salvador	TF	1,279	1,339	1,385	4.7	3.5
Guatemala	TF	..	1,448	1,527	..	5.4
Honduras	TF	739	831	899	12.6	8.2
Jamaica	TF	1,679	1,701	1,767	1.3	3.9
Mexico	TF	21,353	21,370	22,637	0.1	5.9
Nicaragua	TF	749	800	858	6.8	7.2
Panama	TF	843	1,103	1,293	30.8	17.2
Peru	TF	1,721	1,916	2,058	11.4	7.4
Puerto Rico	TF	3,722	3,687	3,894	-0.9	5.6
United States	TF	50,977	55,986	58,030	9.8	3.6
Uruguay	TF	1,749	1,752	1,921	0.2	9.7
Venezuela	TF	748	771	745	3.0	-3.4

Tab. 1 Przyjazdy turystów w regionie Ameryki w latach 2006-2008

Źródło : UNWTO Tourism Highlights 2009 Edition

Wyk. 1 Międzynarodowe przyjazdy turystów do Kostaryki w latach 2000- 2008



Źródło: Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

Według regionalizacji dokonanej przez UNWTO Kostaryka zaliczana jest do krajów Ameryki Środkowej. Do tej samej grupy zaliczane są także: Belize, Salvador, Gwatemala, Honduras, Nikaragua oraz Panama.

Wśród wymienionych krajów Kostaryka jest liderem pod względem liczby przyjazdów turystów zagranicznych. Do tego regionu w 2008 r. przyjechało 7 mln 671 tys. turystów. Kostarykę wybrało 2 mln 89 tys., co daje udział 27,2% całości turystów w regionie Ameryki Środkowej, druga Gwatemala ma 19,9%, trzeci Salvador – 18 %, czwarta Panama – 16,8%, a pozostałe kraje skupiają 18,1 % rynku środkowoamerykańskiego.

Analizując rynek turystyczny Kostaryki jako część całego regionu amerykańskiego, można stwierdzić, że kraj ten nie odgrywa istotnej roli w całym regionie – skupia zaledwie 1,4 % ruchu turystycznego.

Warto także zauważyć, że w Kostaryce systematycznie wzrasta liczba przyjeżdżających z zagranicy turystów, wyjątkiem był rok 2002 kiedy to zanotowano nieznaczny spadek liczby przyjezdnych turystów. Odnotować należy także to, że mimo światowego kryzysu, Kostaryka odnotowała wzrost liczby turystów w 2008 r. w odniesieniu do 2007 r. o 5,5%. Od 2000 r. do 2008 r. liczba turystów międzynarodowych przyjeżdżających do tego kraju zwiększyła się prawie dwukrotnie.

2.2 KIERUNKI, Z KTÓRYCH PRZYJEŻDŻAJĄ TURYSŒCI ZAGRANICZNI

Tab.2 Przyjazdy turystów zagranicznych wg kraju pochodzenia w 2008 r

Kraj pochodzenia	Liczba przyjazdów turystycznych w 2008	Udział % w ogólnej liczbie przyjazdów	Kraj pochodzenia	Liczba przyjazdów turystycznych w 2008	Udział % w ogólnej liczbie przyjazdów
<i>USA</i>	807.162	38,6 %	<i>Kolumbia</i>	33.644	1,6%
<i>Nikaragua</i>	455.412	21,8%	<i>Honduras</i>	32.550	1,6%
<i>Kanada</i>	109.854	5,2%	<i>Holandia</i>	30.615	1,5%
<i>Panama</i>	72.855	3,5%	<i>Wenezuela</i>	20.506	1,0%
<i>Meksyk</i>	59.545	2,9%	<i>Argentyna</i>	19.522	0,9%
<i>Hiszpania</i>	54.029	2,6%	<i>Włochy</i>	18.944	0,9%
<i>Salwador</i>	46.837	2,2%	<i>Szwajcaria</i>	12.958	0,6%
<i>Niemcy</i>	44.705	2,1%	<i>Brazylia</i>	12.340	0,6%
<i>Gwatemala</i>	40.840	2,0%	<i>Izrael</i>	10.419	0,5%
<i>Wielka Brytania</i>	40.250	1,9%	<i>Chile</i>	9.350	0,4%
<i>Francja</i>	34.622	1,7%	<i>Polska</i>	2.208	0,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

Tab. 3 Przyjazdy turystów zagranicznych w 2008 r. wg kontynentów, z których pochodzą

Kontynent	Liczba przyjazdów turystycznych	Udział % w ogólniej liczbie przyjazdów
Ameryka	1.754.547	84%
• Północna	976.561	46,7%
• Karaiby	15.289	0,8%
• Środkowa	648.586	31%
• Południowa	114.111	5,5%
Afryka	1.852	0,09%
Azja	29.989	1,4%
Europa	289.379	13,9%
Pozostałe kontynenty	8.627	0,61%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

W 2008 r. Kostarykę odwiedzali najczęściej turyści z Ameryki. Dominują przyjazdy z Ameryki Północnej i Środkowej. Turyści pochodzący z tych regionów generują 77,7% całego ruchu turystycznego. Turyści pochodzący z Europy stanowią 13,9% odwiedzających Kostarykę, a pozostali – 8,4%.

Największą grupę turystów zagranicznych w 2008 r. stanowili turyści ze Stanów Zjednoczonych (38,6%), sąsiadującej Nikaragui (21,8%), Kanady (5,2%), Panamy (3,2%) i Meksyku (2,9%). Wśród turystów europejskich największą grupę tworzą Hiszpanie (2,6% całego ruchu turystycznego), Niemcy (2,1%), Brytyjczycy (1,9%), Francuzi (1,7%) i Holendrzy (1,5%).

Polacy tworzyli prawie znikomy udział w recepcji ruchu turystycznego na terenie Kostaryki w 2008 r. Stanowili oni zaledwie 0,1% wszystkich turystów – było ich dokładnie 2.208.

2.3 SEZONOWOŚĆ

Tab. 4 Sezonowość przyjazdów turystycznych w 2008 r.

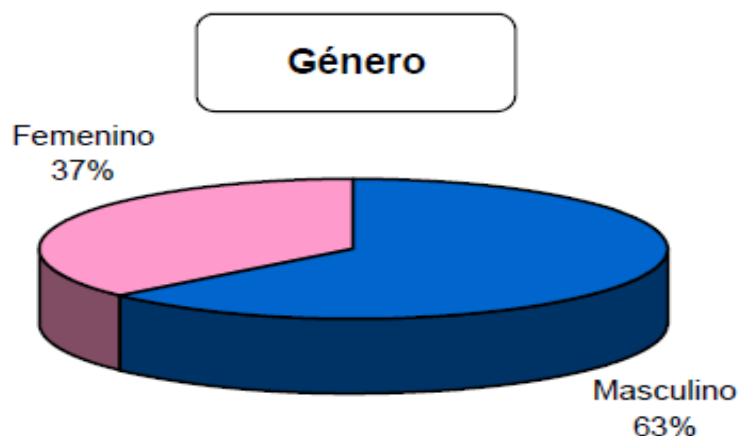
PAÍSES Y/O ZONAS	Mes												Ene.-Dic.
	Enero	Febrero	Marzo	Abril	Mayo	Junio	Julio	Agosto	Setiembre	Octubre	Noviemb	Diciembre	
<u>GRAN TOTAL</u>	222.723	203.772	221.551	167.000	150.525	176.648	198.672	168.885	117.348	124.965	153.539	183.546	2.089.174

Źródło: Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

W Kostaryce można zaobserwować zwiększoną liczbę przyjazdów w okresie grudzień- marzec oraz w lipcu. Pierwszy okres spowodowany jest tym , że w tym okresie roku występuje pora sucha sprzyjająca wypoczynkowi i zwiedzaniu. Wzrost liczby turystów w lipcu spowodowany jest okresem wakacyjnym w Europie i Ameryce Północnej.

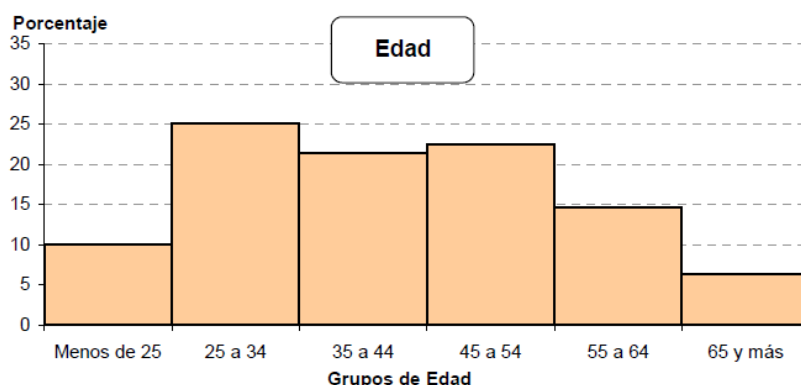
2.4 PROFIL TURYSTÓW

Wyk. 2 Struktura turystów zagranicznych wg płci w 2007 r.



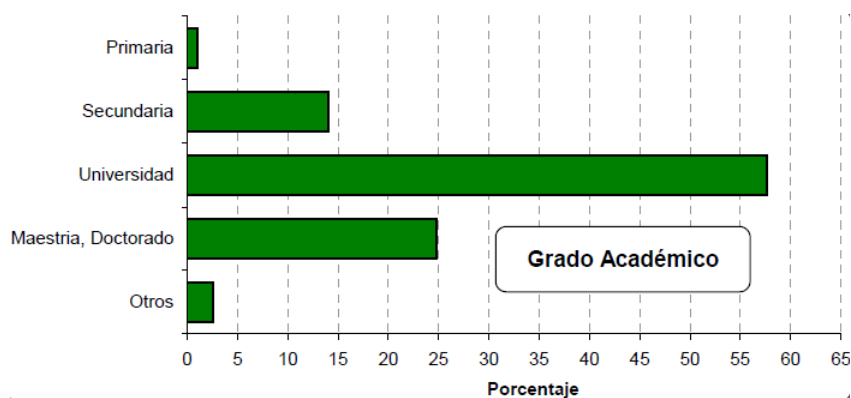
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wyk. 3 Struktura turystów zagranicznych wg wieku w 2007 r.



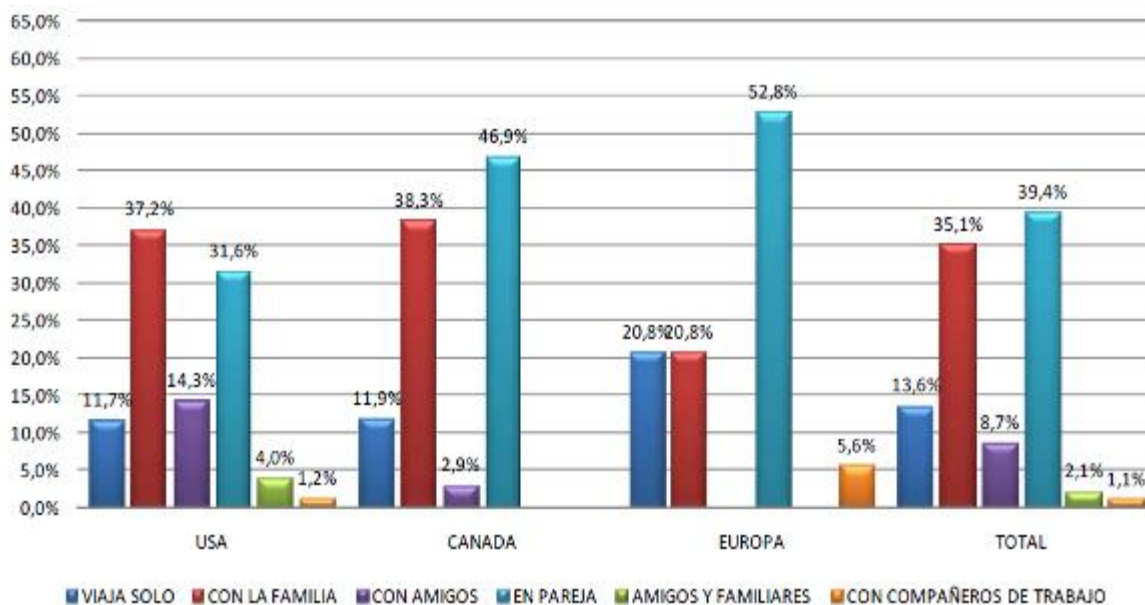
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wyk.4 Struktura turystów zagranicznych wg wykształcenia w 2007 r.



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wyk. 5 Struktura turystów zagranicznych wg tego z kim podróżowali turyści w 2007r



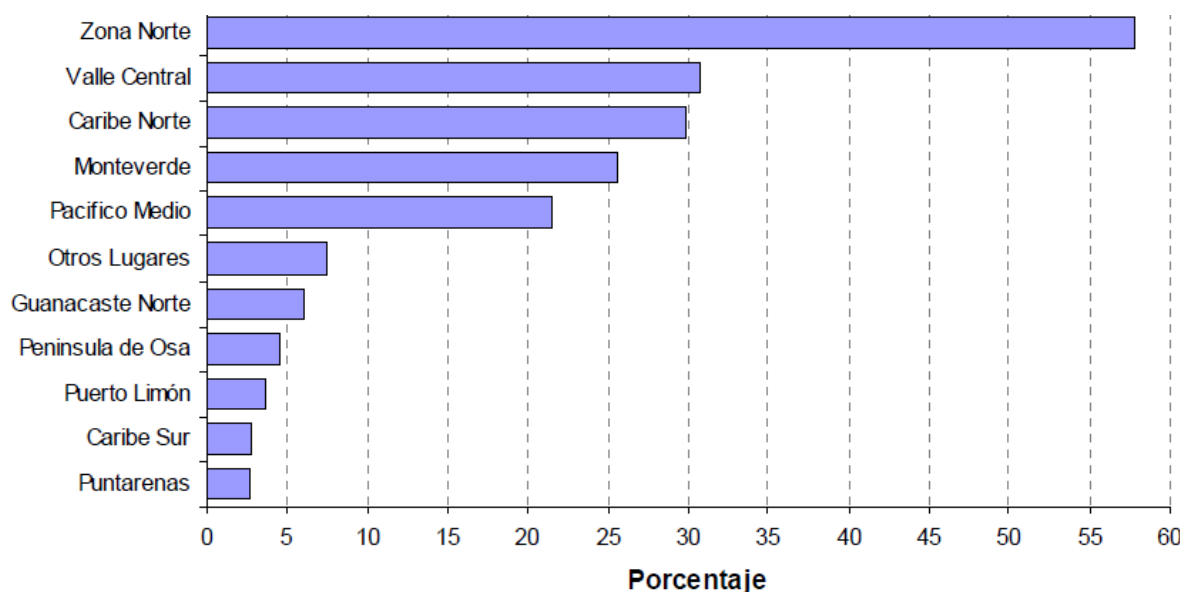
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo „Informe de encuestas de turismo 2007”

Prawie 2/3 turystów przyjeżdżających do Kostaryki w 2007 r. to mężczyźni. Kobiety stanowiły 37% ogółu. Najwięcej turystów miało od 25 do 34 lat (25%), 45 do 54 lat (23%) oraz 35 do 44 lat (21%). Pozostałe przedziały wiekowe turystów nie stanowiły większego udziału niż 15% ogółu turystów odwiedzających kraj w 2007 r. Aż 82% turystów zagranicznych miało wyższe wykształcenie, 14% wykształcenie średnie, a 1% podstawowe.

39,4% turystów zagranicznych podróżowało w 2007 r. z partnerem, 35,1% z rodziną, 13,6 samemu, 8,7% z przyjaciółmi, 2,1% z przyjaciółmi i znajomymi, a 1,1% ze znajomymi z pracy. Oczywiście zależności procentowe różniły się w zależności od regionu pochodzenia turystów.

2.5 ODWIEDZANE REGIONY

Wyk. 6 Regiony recepcji turystycznej w Kostaryce w 2007 r.



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

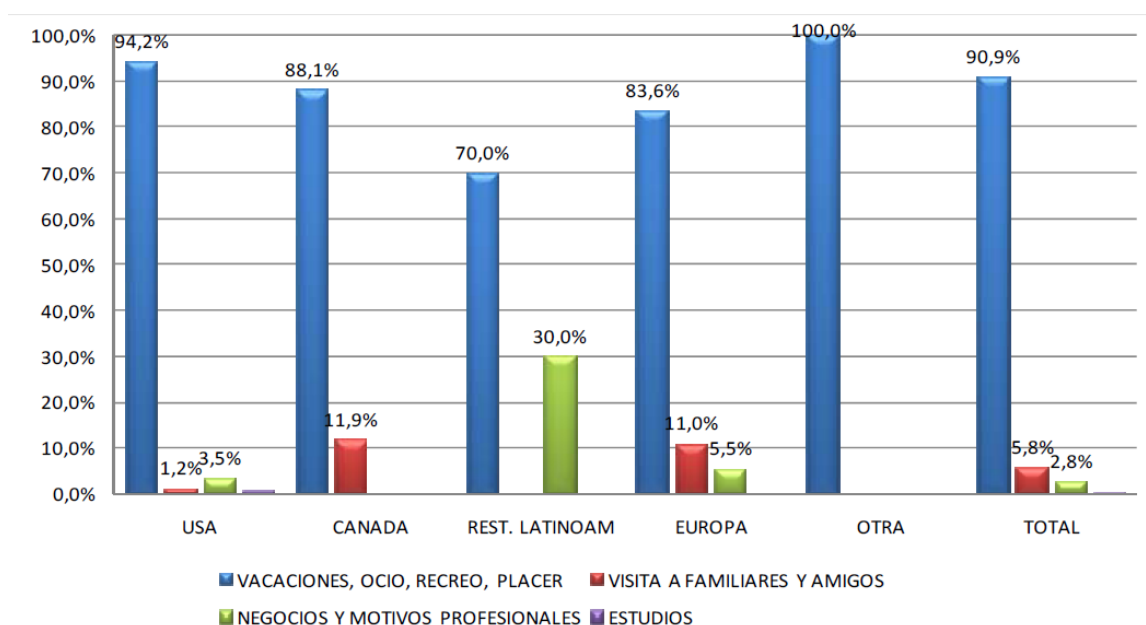
Turyści przyjeżdżający do Kostaryki w 2007r najczęściej wybierali północną część kraju (58%), Dolinę Centralną z okolicach stolicy kraju (31%), region północnego wybrzeża karaibskiego (30%) miasteczko Monteverde w prowincji Puntarenas (26%)

i region środkowego Pacyfiku także w prowincji Puntarenas (22%). Obszary, w których koncentruje się ruch turystyczny związane są z obecnością najważniejszych

Jak można zauważyć na powyższym wykresie, turyści przyjeżdżający do Kostaryki w 2007 r. jako cel swoich przyjazdów nie wybierali jednego konkretnego regionu. Zazwyczaj przemieszczali się oni podczas swojego pobytu pomiędzy kilkoma regionami, w których spędzali kilka dni.

2.6 CELE PRZYJAZDÓW

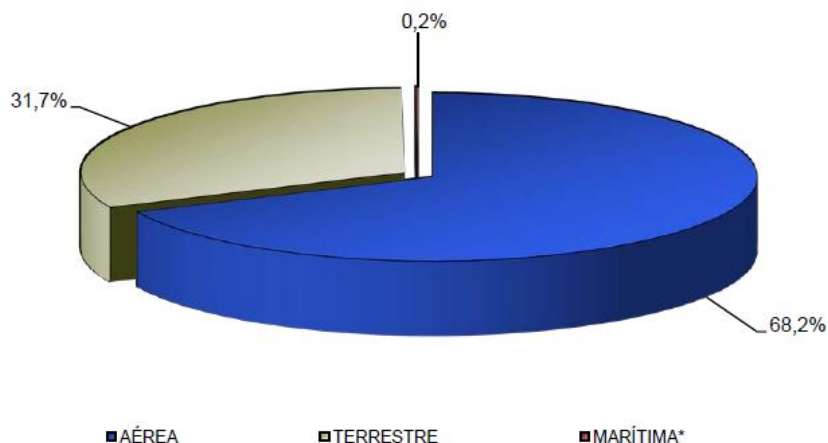
Wyk.7 Motywy przyjazdów turystycznych do Kostaryki w 2007 r.



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wśród motywów przyjazdów turystycznych w 2007 r. zdecydowany prym wiodą motywy związane wypoczynkiem, wakacjami, przyjemnościami i spędzaniem czasu wolnego. Takie cele stanowiły aż 90,9% ogółu przyjazdów do Kostaryki. Pozostałe motywy przyjazdów to odwiedziny krewnych i znajomych (5,8%) oraz przyjazdy związane z negocjacjami biznesowymi i szeroko pojętymi sprawami zawodowymi (2,8%). Pozostałe cele przyjazdów nie odgrywały większego znaczenia w ogóle przyjazdów turystycznych. Motywy przyjazdów różniły się nieznacznie w zależności od regionu pochodzenia turystów, ale zawsze największą rolę odgrywały motywy wypoczynkowe.

Wyk. 8 Sposoby podróży do Kostaryki w 2008 r.

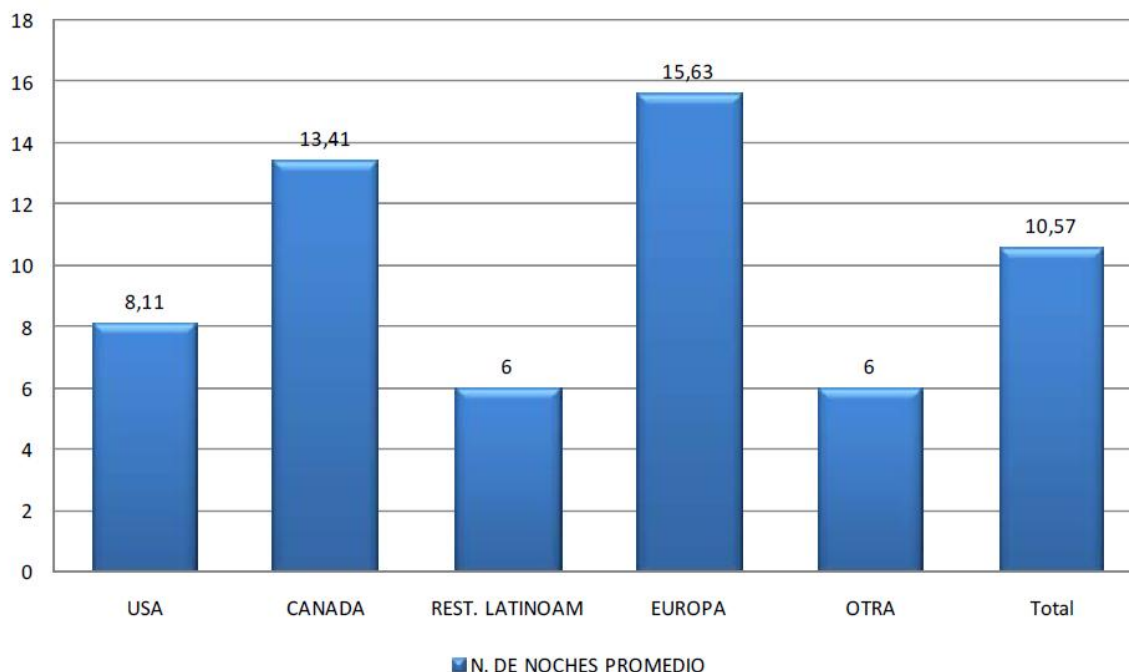


Źródło: Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuário 2008"

Turyści zagraniczni przybywający do Kostaryki w 2008 r. korzystali z trzech sposobów dotarcia do tego kraju. Była to droga powietrzna, lądowa i morska. Najpopularniejszą z nich była droga powietrzna. Aż 68,2% turystów przybyło do Kostaryki samolotem. Autokar lub samochód był podstawowym środkiem lokomocji dla 31,7% turystów, a zaledwie 0,2% przybyło na pokładzie statków i promów. Sposób podróżowania do kraju docelowego jest w przypadku Kostaryki uzależniony od odległości jaką muszą przebyć turyści, aby dotrzeć do tego kraju. Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że turyści mający do przebycia znaczne odległości, jako środek transportu wybierali samolot, a turyści, którzy mieli do przebycia niewielkie odległości, podróżowali drogą lądową.

2.8 DŁUGOŚĆ POBYTU

Wyk. 9 Średnia ilość noclegów turystów zagranicznych w Kostaryce w 2007r.



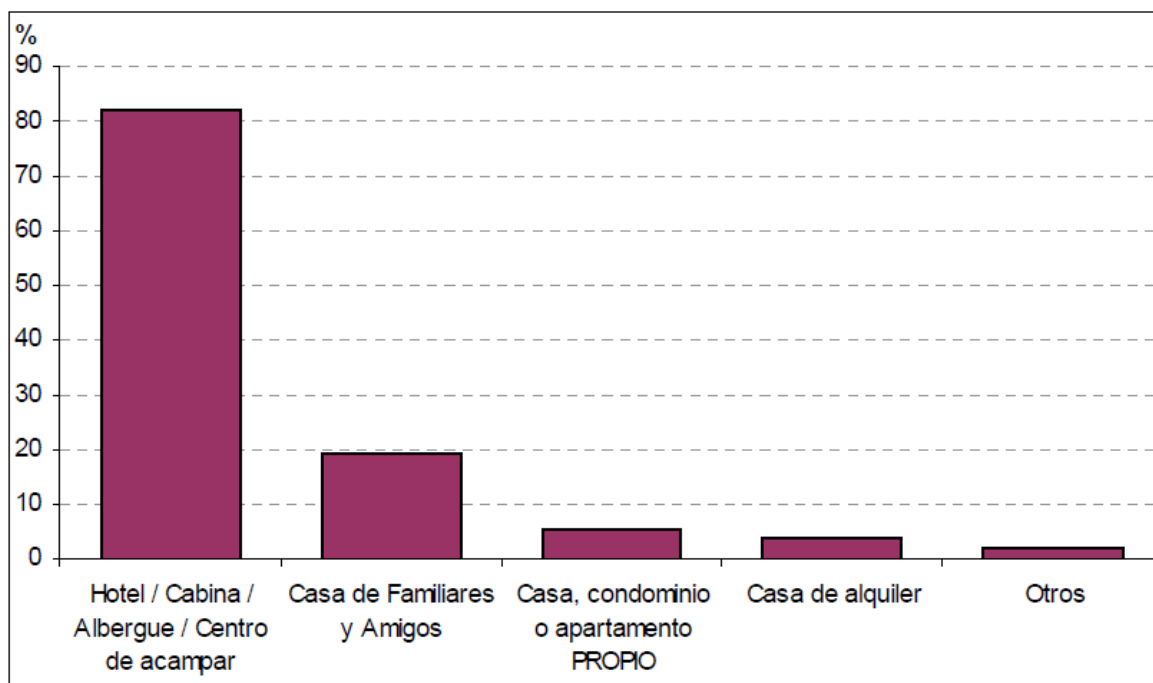
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo „Informe de encuestas de turismo 2007”

Średnia ilość noclegów turystów zagranicznych odwiedzających Kostarykę w 2007 r. była różna w zależności od regionu pochodzenia turystów. Średnio najwięcej noclegów w czasie swojego pobytu w Kostaryce spędzali turyści z Europy (15,63 noclegu), następnie Kanadyjczycy (13,41 noclegu) oraz Amerykanie (8,11 noclegu). Średnia ilość noclegów dla wszystkich turystów wyniosła 10,57 noclegu. Stosunkowo krótkim pobytem charakteryzują się turyści pochodzący z krajów Ameryki Środkowej.

Na przykładzie Kostaryki doskonale widać, że czas pobytu na terenie kraju jest tym dłuższy, im kraj, z którego pochodzą turyści jest bardziej oddalony od tej destynacji. Stąd też stosunkowo długie pobyty turystów z Europy i Kanady, a krótkie z krajów sąsiednich.

2.9 MIEJSCA ZAKWATEROWANIA

Wyk. 10 Miejsca zakwaterowania turystów zagranicznych w Kostaryce w 2007 r.



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

82% turystów przybywających do Kostaryki korzystało w 2007 r. z obiektów zbiorowego zakwaterowania – z hoteli, schronisk, centrów kempingowych oraz kabin. 19% turystów nocowało u krewnych lub znajomych, 5 % z obiektów, których są właścicielami, 4% korzystało z obiektów, które można wynająć, a 2% korzystało z innych rodzajów miejsc zakwaterowania. W przypadku miejsc zakwaterowania także można zauważyć, że w 2007 r. turyści podczas pobytu korzystali z co najmniej kilku rodzajów miejsc zakwaterowania.

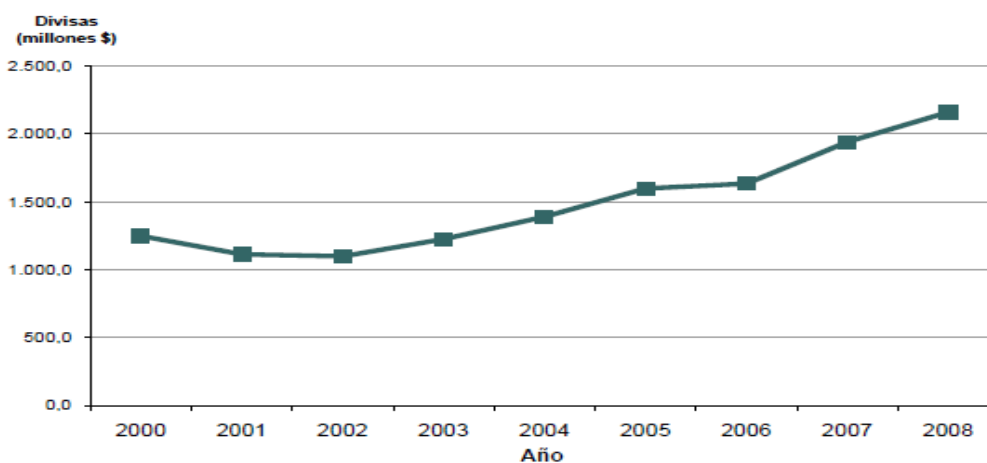
2.10 DOCHODY Z TURYSTYKI PRZYJAZDOWEJ

Tab.5 Dochody z turystyki przyjazdowej w latach 2006-2008

Major destinations	International Tourism Receipts			
	(US\$ million)			Share (%)
	2006	2007	2008*	2008*
Americas	154,503	171,295	188,355	100
Argentina	3,344	4,314	4,633	2.5
Aruba	1,080	1,255	1,412	0.7
Bahamas	2,056	2,187	2,153	1.1
Barbados	1,057	1,199	1,192	0.6
Bolivia	244	292	275	0.1
Brazil	4,316	4,953	5,785	3.1
Canada	14,642	15,333	15,106	8.0
Chile	1,213	1,478	1,757	0.9
Colombia	1,554	1,669	1,844	1.0
Costa Rica	1,732	2,029	2,250	1.2
Cuba	2,127	2,141	2,267	1.2
Dominican Rep.	3,917	4,064	4,176	2.2
Ecuador	490	623	763	0.4
El Salvador	793	847	894	0.5
Guatemala	919	1,055	1,068	0.6
Honduras	488	557	621	0.3
Jamaica	1,870	1,910	1,984	1.1
Mexico	12,177	12,852	13,289	7.1
Nicaragua	231	255	276	0.1
Panama	960	1,185	1,408	0.7
Peru	1,570	1,723	1,991	1.1
Puerto Rico	3,369	3,414	3,644	1.9
United States	85,720	96,712	110,090	58.4
Uruguay	598	809	1,042	0.6
Venezuela	768	817	895	0.5

Źródło : UNWTO Tourism Highlights 2009 Edition

Wyk.11 Przychody z turystyki w latach 2000 – 2008



Źródło: Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

Przychody z turystyki w Kostaryce w 2008 r. osiągnęły pułap 2.250 mln US\$. Wśród krajów Ameryki Środkowej przychody Kostaryki z turystyki były największe. Dochody Kostaryki stanowiły w 2008 r. 1,2% dochodów z turystyki w całym regionie Ameryki.

Od 2000 r. dochody z turystyki w Kostaryce zwiększyły się o miliard US\$. Warto zauważyć, że dochody tego kraju systematycznie rosną. Wyjątkiem był rok 2001 i 2002 kiedy to dochody nieco spadły, ale można tłumaczyć to obawami turystów przed podróżowaniem po zamachach na World Trade Center w 2001 r.

ROZDZIAŁ III

RYNEK EMISJI TURYSTYCZNEJ

3.1 LICZBA I KIERUNKI ZAGRANICZNYCH WYJAZDÓW TURYSTYCZNYCH

Tab.6 Liczba i kierunki zagranicznych wyjazdów turystycznych Kostarykańczyków w 2008 r.

ZONAS / PAÍSES	Año			2006-2007		2007-2008	
	2006	2007	2008	Var. Absoluta	Var. %	Var. Absoluta	Var. %
GRAN TOTAL	484.585	576.716	519.140	92.131	19,0	-57.576	-10,0
AMÉRICA DEL NORTE	180.278	213.104	201.168	32.826	18,2	-11.936	-5,6
Canadá	2.354	2.595	1.371	241	10,2	-1.224	-47,2
Estados Unidos	151.525	177.982	160.806	26.457	17,5	-17.176	-9,7
México	26.399	32.527	38.991	6.128	23,2	6.464	19,9
AMÉRICA CENTRAL	222.302	276.672	236.508	54.370	24,5	-40.164	-14,5
Guatemala	22.816	25.989	28.927	3.173	13,9	2.938	11,3
El Salvador	17.355	17.508	21.105	153	0,9	3.597	20,5
Belice	330	465	538	135	40,9	73	15,7
Honduras	9.211	10.407	10.959	1.196	13,0	552	5,3
Nicaragua	83.651	92.401	72.655	8.750	10,5	-19.746	-21,4
Panamá	88.939	129.902	102.324	40.963	46,1	-27.578	-21,2
CARIBE	10.167	16.400	14.792	6.233	61,3	-1.608	-9,8
AMÉRICA DEL SUR	47.241	46.113	37.532	-1.128	-2,4	-8.581	-18,6
EUROPA	20.291	16.638	12.324	-3.653	-18,0	-4.314	-25,9
OTRAS ZONAS*	4.306	7.789	16.816	3.483	80,9	9.027	115,9

Źródło: Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

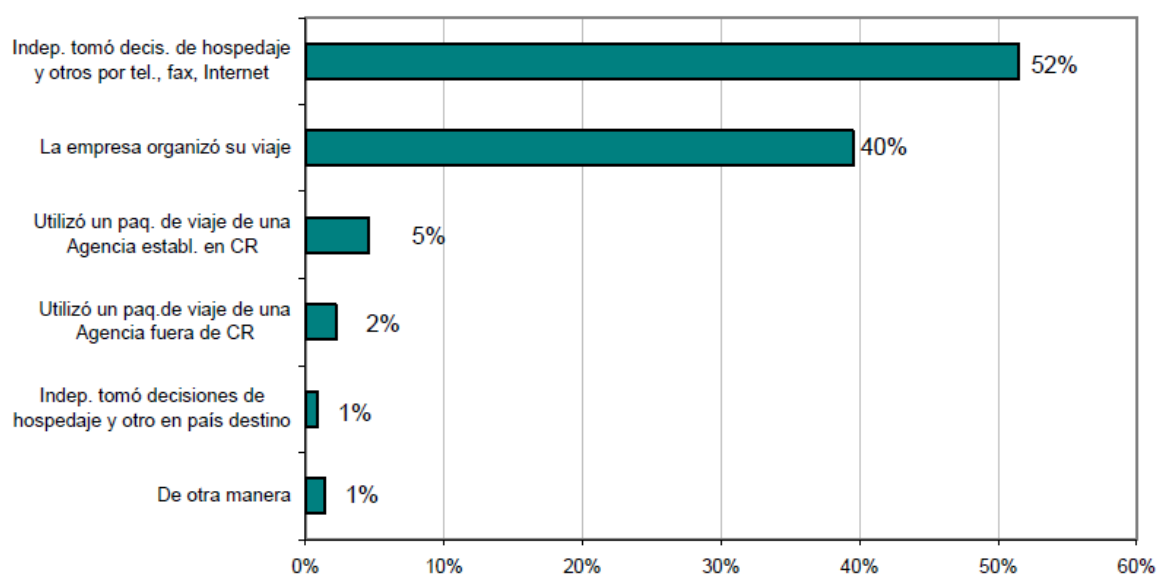
W 2008 r. w Kostaryce odnotowano 519.140 wyjazdów zagranicznych. 84,3% ogółu wyjazdów koncentrowało się w regionie Ameryki Środkowej i Północnej. Wyjazdy poza kontynent amerykański stanowiły niewielki procent (2,6%) całości wyjazdów. Wyjazdy zagraniczne Kostarykańczyków rozkładały się względnie równomiernie w ciągu całego roku. Znaczny wzrost wyjazdów odnotowano jedynie w grudniu. Najmniejszą ilość wyjazdów odnotowano we wrześniu, kiedy to za granicę wyjechało 34.275 obywateli.

W 2008 r. w porównaniu do roku poprzedniego nastąpił spadek wyjazdów zagranicznych o 10%. Ten zauważalny spadek można tłumaczyć ogólnosiwiatowym kryzysem gospodarczym.

Pięć najpopularniejszych krajów, do których udawali się Kostarykańczycy w 2008 r. skupiało aż 77,7% wszystkich wyjazdów zagranicznych. Zauważyć można, że kraje te leżą w bliskiej odległości do Kostaryki. Najpopularniejszą destynacją, do której zmierzali turyści były Stany Zjednoczone, a następnie Panama, Nikaragua, Meksyk i Gwatemala.

3.2 PROFIL TURYSTÓW

Wyk. 12 Zagraniczne wyjazdy turystyczne Kostarykańczyków ze względu na sposób organizacji podróży w 2007 r.



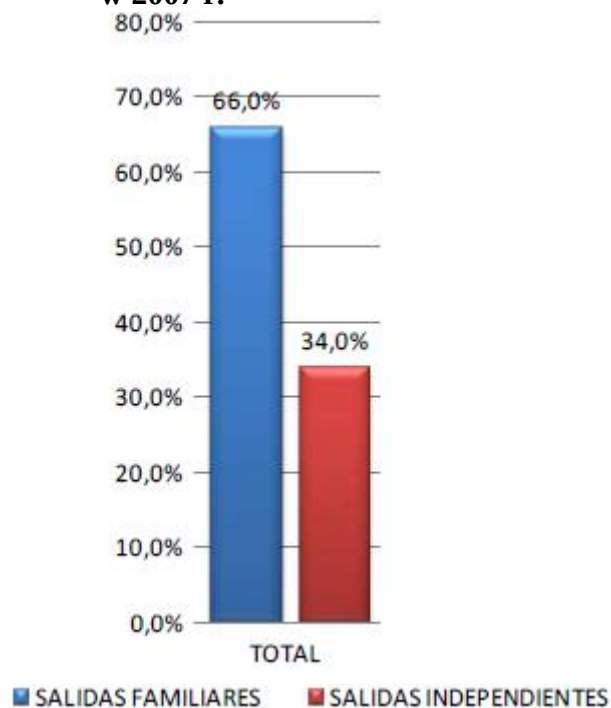
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Tab.7 Wyjazdy krajowe Kostarykańczyków ze względu na sposób organizacji podróży w 2007 r.

FORMA COMO PLANEA LA SALIDA	
	%
AGENCIA DE VIAJES	2,4%
INDIVIDUALMENTE	92,8%
EXCURSION	2,2%
INSTITUCION DEL ESTADO	0,2%
ORGANISMOS INTERNACIONALES	0,1%
OTROS	2,3%

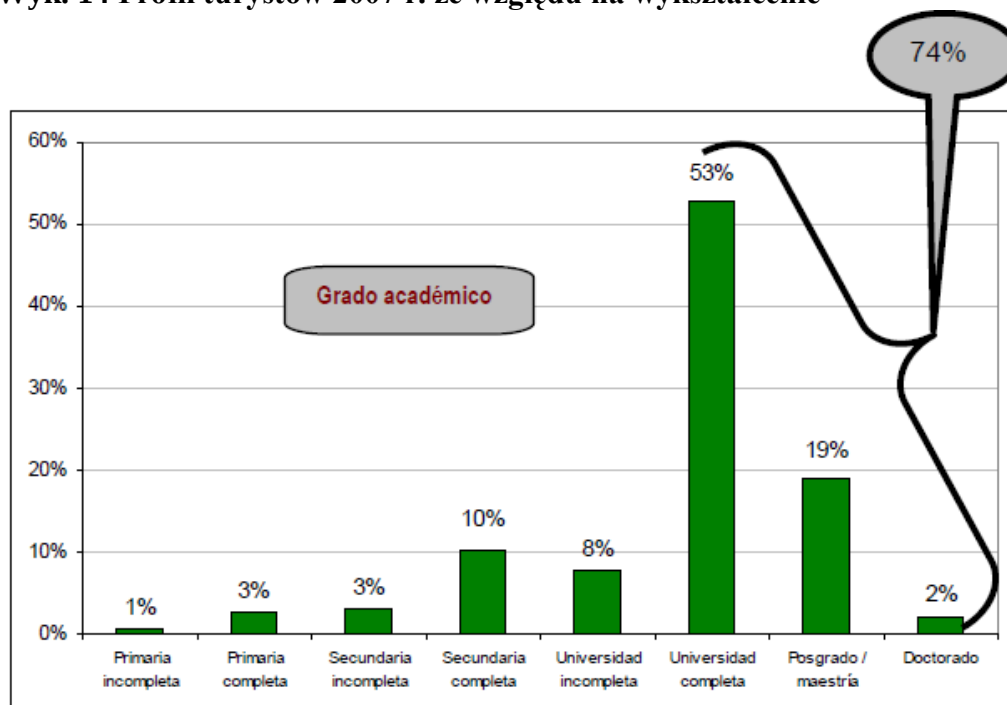
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wyk. 13 Profil turystów ze względu na to z kim podróżowali Kostarykańczycy w 2007 r.



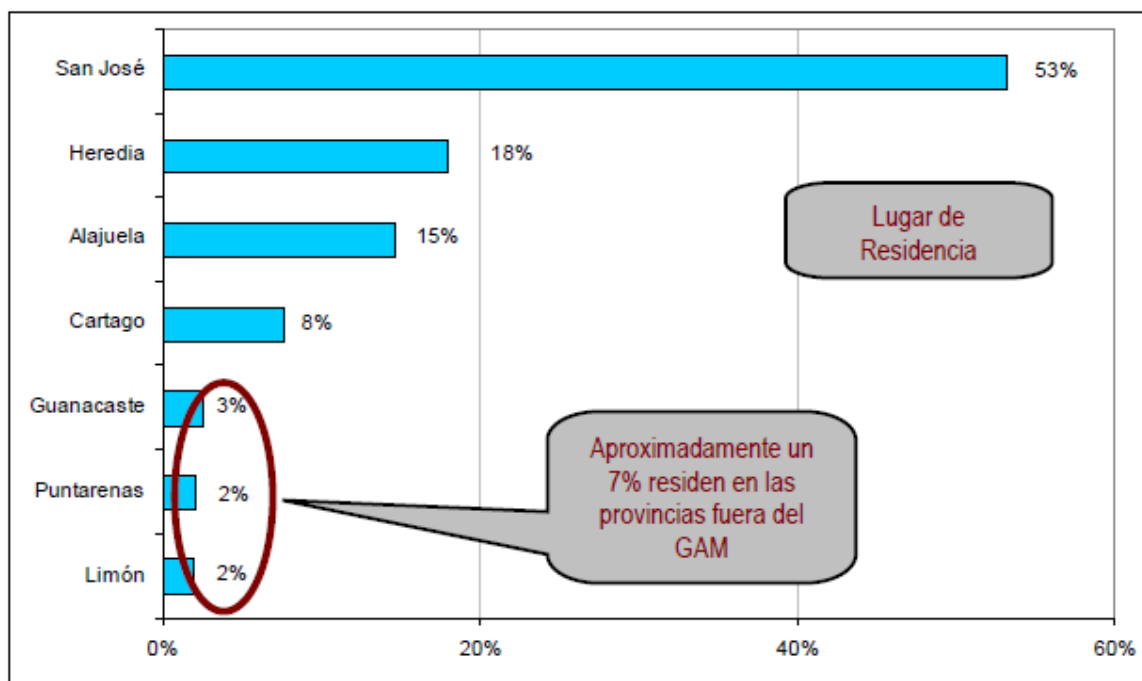
Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wyk. 14 Profil turystów 2007 r. ze względu na wykształcenie



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wyk. 15 Profil turystów 2007 r. ze względu na prowincję pochodzenia



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

W 2007 r. 52% Kostarykańczyków wyjeżdżających za granicę organizowało swój wyjazd samodzielnie. Taki wyjazd najczęściej organizowany był za pomocą telefonów, faksów oraz Internetu. 40% podróży organizowane było przez firmy, w których turyści pracowali – zazwyczaj były to wyjazdy służbowe. Zaledwie 7% wszystkich wyjazdów realizowane było za pośrednictwem biura podróży w Kostaryce lub w kraju docelowym wyjazdu turystycznego. Przy wyjazdach krajowych odsetek wyjazdów planowanych samodzielnie był znacznie większy i wynosił aż 92,8%. Wyjazdy za pośrednictwem biura podróży wynosiły zaledwie 2,4%, a 2,2% turystów wyjechało w 2007r. na wycieczkę.

Z powyższego zestawienia można zauważyć, że Kostarykańczycy zarówno, przy wyjazdach krajowych jak i zagranicznych, bardzo rzadko korzystali z usług biur podróży. Działające w kraju biura podróży nastawione są głównie na obsługę turystyki przyjazdowej, a działalność jako organizatora wyjazdów zagranicznych jest tylko ich działalnością dodatkową.

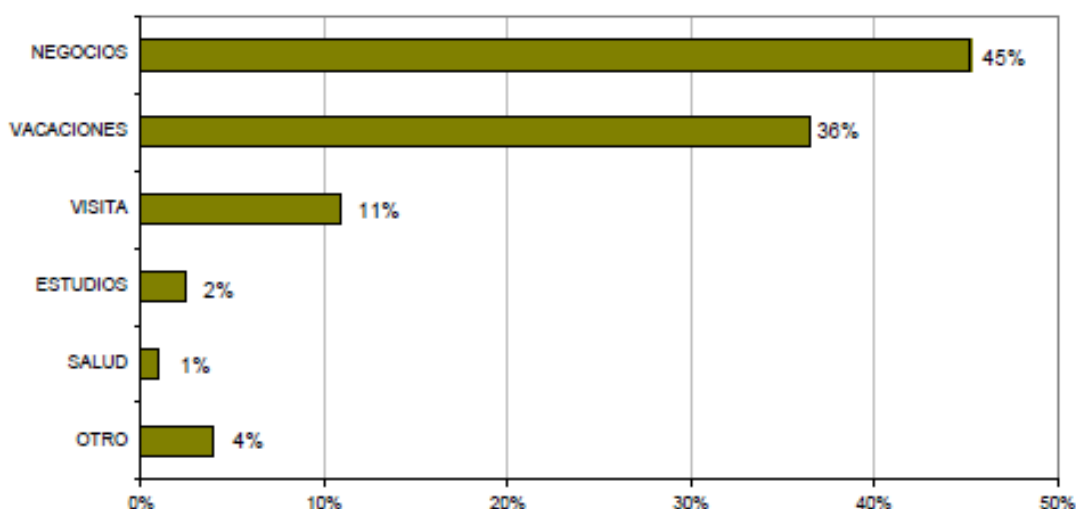
66% mieszkańców Kostaryki podczas wyjazdów turystycznych podróżowało razem z rodziną. 34% turystów stanowiły osoby podróżujące samotnie. Wśród tej drugiej grupy dominowali turyści biznesowi.

Wśród turystów w 2007 r. 74% stanowiły osoby z wyższym wykształceniem, 10% wykształceniem średnim. Pozostałe 16% posiadało inne wykształcenie niż wyżej wymienione.

Największą grupą turystów w 2007 r. byli ludzie mieszkający na stałe w prowincji San Jose (53%). Na następnych miejscach znajdowali się mieszkańcy prowincji Hereida (18%), Alajuela (15%) oraz Cartago (8%). Pozostałe prowincje tworzyły wspólnie nikły procent wyjazdów. Tak duże zróżnicowanie jest spowodowane tym, że prowincję San Jose zamieszkuje największa liczba osób. Jest to także prowincja, w której mieści się stolica kraju. Prowincje kraju, których mieszkańcy nie uczestniczą w intensywnym ruchu turystycznym, są miejscami, gdzie kumuluje się największa liczba turystów zagranicznych.

3.3 CELE WYJAZDÓW

Wyk.12 Motywy wyjazdów zagranicznych w 2007r.



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Wśród celów wyjazdów zagranicznych w 2007 r. wyraźnie wyróżniały się dwa z nich: motywy biznesowe (45%) oraz wyjazdy na wypoczynek (36%). Kolejne cele wyjazdów to odwiedzić krewnych i znajomych (11%), nauka (2%), motywy zdrowotne (1%) oraz inne (4%).

Dominacja wyjazdów w celach biznesowych nad wyjazdami związanymi z wakacjami i wypoczynkiem pozwala stwierdzić, że Kostaryka jest krajem nastawionym głównie na turystykę przyjazdową.

Tab.7. Motywy wyjazdów krajowych w 2007 r.

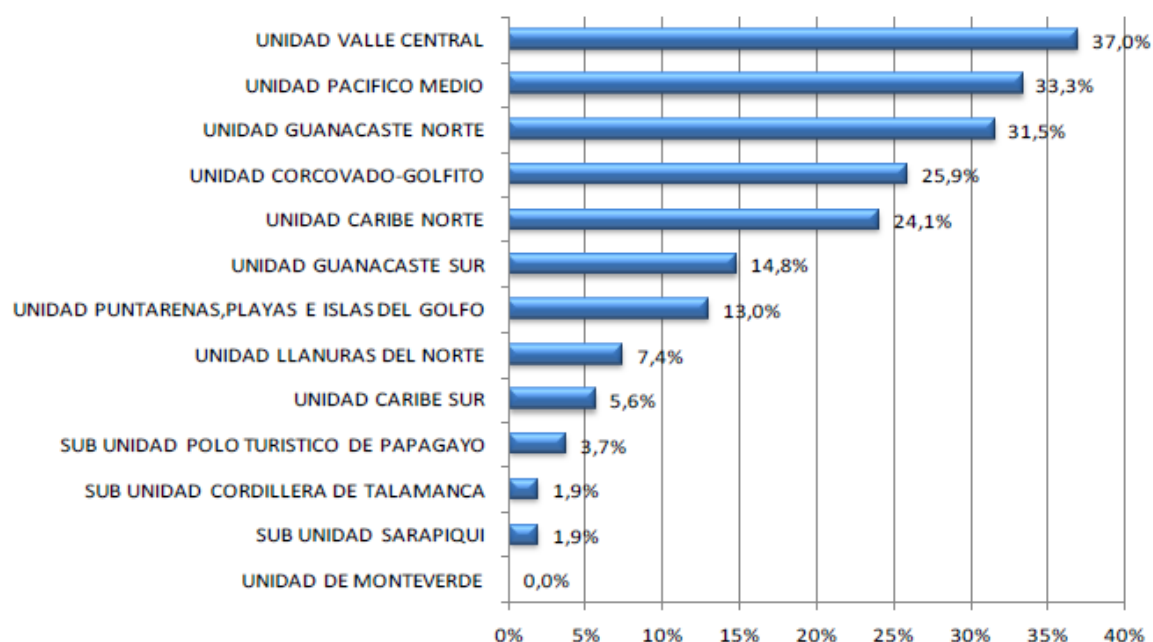
MOTIVO DE LA SALIDA	
OCIO, RECREO Y VACACIONES	50,3%
VISITAS A PARIENTES O AMIGOS	41,9%
COMPRAS	0,5%
NEGOCIOS Y MOTIVOS PROFESIONALES	3,6%
RELIGION	1,1%
TRATAMIENTOS DE SALUD	2,5%
OTROS MOTIVOS	0,1%

Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Turyści wybierający swój kraj jako miejsce wyjazdu jako powody wyjazdów najczęściej podawali odpoczynek, relaks i rekreację (50,3%), odwiedziny rodziców i przyjaciół (41,9%), zakupy (0,5%), motywy biznesowe i zawodowe (3,6%), cele religijne (1,1%), leczenie i powody zdrowotne (2,5%) oraz inne (0,1%). Motywy wyjazdów Kostarykańczyków niewiele różniły się od motywów, jakie podawali odwiedzający ten kraj. Oficjalne statystyki przedstawiające przyjazdy do Kostaryki nie uwzględniały motywów zdrowotnych – Kostaryka słynie w regionie z bardzo dobrze rozwiniętego systemu zdrowotnego.

3.4 MIEJSCA RECEPCJI TURYSTYKI KRAJOWEJ

Wyk. 13 Kierunki wyjazdów w turystyce krajowej w 2007 r.



Źródło: Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

Turyści krajowi najczęściej wybierali jako destynację region Doliny Centralnej (37%), region środkowego Pacyfiku (33,3%), północną część prowincji Guanacaste (31,5%), rejon zatoki Corcovado (25,9%) oraz północną część wybrzeża karaibskiego (24,1%). Podobnie jak w przypadku turystów zagranicznych, turyści krajowi nie wybierali jednego regionu na czas swoich wyjazdów, ale odwiedzali kilka regionów. Obszary koncentracji ruchu turystycznego pokrywały się z rozmieszczeniem głównych atrakcji turystycznych kraju.

3.5 INNE INFORMACJE

Niestety Kostarykański Urząd Turystyki nie podaje danych dotyczących wydatków jakie ponoszą Kostarykańczycy podczas swoich wyjazdów krajowych i zagranicznych. Podobna sytuacja pojawia się w przypadku informacji o czasie, miejscach pobytu oraz środkach lokomocji wybieranych w czasie podróży.

Brak takich danych może być związany z tym, że większość Kostarykańczyków organizuje swoje wyjazdy samodzielnie, co może być przyczyną trudności gromadzenia dokładnych danych.

ROZDZIAŁ IV

ZNACZENIE RYNKU TURYSTYCZNEGO KOSTARYKI DLA POLSKI

Tab.8 Przyjazdy turystów z Kostaryki do Polski w 2008r.

PAÍSES Y/O ZONAS	Mes												Ene.-Dic.
	Enero	Febrero	Marzo	Abril	Mayo	Junio	Julio	Agosto	Setiembre	Octubre	Noviembre	Diciembre	
EUROPA	687	561	918	1.103	1.805	1.262	1.262	788	1.575	1.148	500	715	12.324
Alemania	68	128	126	116	264	304	304	133	171	135	51	86	1.886
Austria	17	2	3	6	15	28	28	10	4	11	3	1	128
Bélgica	15	18	8	10	12	14	14	15	25	17	8	12	168
Dinamarca	5	1	2		5			15					28
España	309	255	464	534	753	391	391	250	798	515	303	340	5.303
Finlandia	2							3	4			1	10
Francia	49	48	119	141	255	216	216	88	193	111	49	90	1.575
Holanda	45	3	8	17	16	20	20	43	10	15	6	26	229
Irlanda	8		1	4	6			13	1	1		3	37
Italia	39	52	93	140	186	129	129	55	210	238	40	94	1.405
Noruega	8	1	1		4	6	6	7	1	1		1	36
Polonia					4	1	1	1		2			9
Portugal	6	4	1	2	13	4	4	3	15	20		7	79
Reino Unido	40	15	52	21	182	25	25	56	35	15	20	12	498
Republica Checa	10			24	5	2	2	2	17	5	1		68
Rusia	3	3	4	2	1	4	4	4	3		1	2	31
Suecia	4		1	17	6	2	2	18					50
Suiza	54	24	31	49	56	56	56	47	54	42	12	35	516
Otros	5	7	4	20	22	60	60	25	34	20	6	5	268

Źródło: Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

Polska nie jest popularnym krajem wyjazdów turystycznych mieszkańców Kostaryki. W 2008 r. w naszym kraju odnotowano zaledwie 9 przyjazdów obywateli Kostaryki. Porównując to do liczby turystów z Polski, którzy odwiedzili tą destynację (zob. tab.2 str. 23) należy stwierdzić, że Kostaryka jest krajem recepcyjnym dla Polaków. Należy jednak podkreślić, że rodacy także nie odgrywają istotnej roli w ruchu recepcyjnym w Kostaryce – w 2008r. stanowili oni zaledwie 0,1% wszystkich turystów przyjeżdżających do tego kraju.

Kostaryka jest ciągle krajem o dużym potencjale dla polskiego turysty, szczególnie dla tego, który poszukuje kontaktu z naturą. Jednak spora odległość od Polski, a co za tym idzie także i wysokie koszty podróży, stanowią znaczną barierę w podróżowaniu do Kostaryki. Podobne przeszkody napotykają Kostarykańczycy, którzy chcą odwiedzić Polskę. W obu przypadkach do barier wyjazdów zaliczyć można także brak promocji obu krajów i związanym z tym brak popularności i rozpoznawalności krajów jako ciekawego miejsca na wypoczynek.

Ze względu na tak małą liczbę turystów z Kostaryki odwiedzających Polskę, krajowe statystyki nie odnotowały w 2008 r. informacji o tym jakie regiony Polski wybierali turyści, jak długo przebywali czy jakie wydatki ponieśli podczas pobytu w naszym kraju. Z powodu braku danych nie można stwierdzić także jakiego typu przyjazdy Kostarykańczyków do Polski odnotowano. Można jednak domniemywać, że przyjazdy te związane były przede wszystkim z motywami zawodowymi i biznesowymi.

PODSUMOWANIE

Kostaryka to z pewnością kraj, który jest jeszcze nieodkryty przez masową turystykę. Jego największą atrakcją jest możliwość obcowania z dziką naturą. Z pewnością jest to raj dla turystów poszukujących czegoś więcej niż tylko leżenie pod parasolem na przyhotelowej plaży.

Kraj ten stale się rozwija zarówno pod względem gospodarczym jaki i turystycznym. Od kilkunastu lat zaobserwować można stały wzrost przyjazdów turystów do tego kraju, którzy to wydają coraz większe kwoty podczas pobytu. Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, że Kostaryka jest krajem recepcyjnym- przyjmuje ok. 4 razy więcej turystów z zagranicy niż odnotowuje wyjazdów zagranicznych własnych obywateli. Patrząc na stały wzrost liczby turystów odwiedzających ten kraj można domniemywać, że także w przyszłych latach liczba przyjazdów będzie rosła.

Jednak przed Kostaryką stoi wiele problemów turystycznych, z którymi musi się zmierzyć. Największym z nich jest z pewnością rozwój szeroko pojętej infrastruktury, a w szczególności poprawa stanu dróg. Drugim aspektem ważnym dla turystyki jest promocja kraju zagranicą Kostaryki. W ten sposób można zbudować pozytywny wizerunek państwa i zachęcić do przyjazdu.

Turyści, którzy odwiedzą ten kraj mogą liczyć nie tylko na udany wypoczynek, ale przede wszystkim na ciepłe przyjęcie ze strony Kostarykańczyków.

BIBLIOGRAFIA

Literatura przedmiotu:

Długosz Z., *Ameryka Północna i Środkowa Tom III; Encyklopedia Geograficzno-Turystyczna*, Wyd. SMS, Bochnia-Kraków, 2005, s.123-124, 130-133;

Kruczek Z., *Geografia atrakcji turystycznych, Kraje pozaeuropejskie*, Proksenia, Kraków, 2008, s 106-108;

Palcewicz M., *Kostaryka: Eden Ameryki Środkowej*, Wydawnictwo Turystyczne, Kraków 2006

Warszyńska J., *Geografia turystyczna świata. Cz. 2*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000, s.316-317;

Raporty:

Departamento de Estadísticas ICT (2009) "ESTADISTICO Anuario 2008"

Instituto Costarricense de Turismo: „Informe de encuestas de turismo 2007”

UNWTO Tourism Highlights 2009 Edition

Strony internetowe:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cs.html> (data odczytu 9.04.2010)

http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Costa_Rica (data odczytu 15.04.2010)

<http://kostaryka1.wordpress.com> (data odczytu 7.04.2010)

<http://kostaryka.org> (data odczytu 7.04 – 14.05.2010)

<http://netsprint.encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=4169078> (data odczytu 7.04.2010)

<http://www.odyssei.com/pl/travel/kostaryka.php> (data odczytu 7.04.2010)

<http://przewodnik.onet.pl/1162,106,,kostaryka,kraj.html> (data odczytu 9.04.2010)

http://www.visitcostarica.com/ict/paginas/modEst/estudios_estadisticas.asp?idIdioma=2
(data odczytu 15.04.2010)

SPIS TABEL

1. Przyjazdy turystów w regionie Ameryki
2. Przyjazdy turystów zagranicznych wg kraju pochodzenia
3. Przyjazdy turystów zagranicznych w 2008 r. wg kontynentów, z których pochodzą
4. Sezonowość przyjazdów turystycznych w 2008 r.
5. Dochody z turystyki przyjazdowej
6. Liczba i kierunki zagranicznych wyjazdów turystycznych Kostarykańczyków w 2008 r.
7. Wyjazdy krajowe Kostarykańczyków ze względu na sposób organizacji podróży w 2007 r.
8. Przyjazdy turystów z Kostaryki do Polski w 2008r.

SPIS RYCIN

1. Położenie Kostaryki w rejonie Ameryki Środkowej
2. Flaga i herb Kostaryki
3. Mapa fizyczna Kostaryki
4. Mapa regionów turystycznych w Kostaryce
5. Mapa prowincji Kostaryki
6. Jezioro Arenal
7. Wulkan Arenal
8. Bazylika Los Angeles w Cartago

SPIS WYKRESÓW

1. Międzynarodowe przyjazdy turystów do Kostaryki w latach 2000- 2008
2. Struktura turystów zagranicznych wg płci
3. Struktura turystów zagranicznych wg wieku
4. Struktura turystów zagranicznych wg wykształcenia

5. Struktura turystów zagranicznych wg tego z kim podróżują turyści
6. Regiony recepcji turystycznej w Kostaryce w 2007 r.
7. Motywy przyjazdów turystycznych do Kostaryki w 2007 r.
8. Sposoby podróży do Kostaryki w 2008 r.
9. Średnia ilość noclegów turystów zagranicznych w Kostaryce
10. Miejsca zakwaterowania turystów zagranicznych w Kostaryce w 2007 r.
11. Przychody z turystyki w latach 2000 – 2008
12. Zagraniczne wyjazdy turystyczne Kostarykańczyków ze względu na sposób organizacji podróży w 2007 r.
13. Kierunki wyjazdów w turystyce krajowej w 2007 r.